

Sosiaali- ja terveysvaliokunta
Lausuntopyyntö 27.2.2026

Lausunto hallituksen esityksestä laiksi ammattikorkeakoululain ja opintotukilain muuttamisesta (HE 197/2025)

Suomen opiskelijakuntien liitto SAMOK kiittää mahdollisuudesta lausua esityksestä ja lausuu kunnioittaen seuraavaa.

Yleiset huomiot esityksen tavoitteista

SAMOK pitää esityksen tavoitteita ensihoitaja-, kätilö- ja terveydenhoitajakoulutusten rakenteiden selkeyttämisestä ja rahoituksen turvaamisesta kannatettavina. On erittäin myönteistä, että lainsäädäntö tunnistaa jatkossa nämä koulutukset omina, sairaanhoitajatutkinnon lisäksi suoritettavina kokonaisuuksinaan. SAMOK pitää erityisen kiitettävänä, että mahdollisuus suorittaa ensihoitaja- ja terveydenhoitajakoulutus yhdistelmäutkintona sairaanhoitajakoulutuksen (AMK) yhteydessä säilyy. Suora väylä on opiskelijan kannalta vetovoimainen ja edistää valmistumista, kun nuori voi valita mieluisan alan heti opintojen alussa.

SAMOK suhtautuu kuitenkin kriittisesti tapaan, jolla kätilökoulutuksen laajuus on kirjattu lakiin. Esityksessä kätilökoulutuksen tavoitteellinen suoritus aika on määritelty ajallisena kestona (1,5 lukuvuotta) opintopisteiden sijaan. SAMOK katsoo, että korkeakoulutuksessa tulisi johdonmukaisesti käyttää osaamisperustaista mitoitusta. Kätilökoulutuksen osalta SAMOK on ehdottanut kätilökoulutuksen uudistamista tutkintojen ja muun osaamisen viitekehyksen (EQF, European Qualification Framework) tason 7 mukaiseksi ylemmäksi ammattikorkeakoulututkinnoksi (YAMK).

Huomiot vaikutusarvioista

SAMOK kantaa huolta kätilökoulutuksen alaspesifin osaamisen ja ammatti-identiteetin rakentumisesta uudessa koulutusmallissa. Nykyisessä tutkintorakenteessa kätilöopiskelijan erikoistuminen ja kasvaminen omaan ammattialaan alkaa heti opintojen alussa, mikä varmistetaan kohdennetuilla

harjoitteluilla ja kättilötyön näkökulman mukanaololla läpi tutkinnon. Kättilökoulutukseen hakeutuvilla on usein jo opintojen alusta alkaen erilaiset, alakohtaiset osaamistarpeet kuin yleissairaanhoitajilla.

Vaikutusarvioinnissa tulisi huomioida riski kättilökoulutuksen vetovoiman heikkenemisestä. Mikäli erilliskoulutuksen rahoitus tai opintotukioikeus ei ole saumaton, kynnys jatkaa sairaanhoitajasta kättilöksi kasvaa, erityisesti kun erilliskoulutus ei tarjoa ylemmän korkeakoulututkinnon nimikettä. Tämä voi johtaa kättilöpulaan pitkällä aikavälillä, mikäli koulutuspolku koetaan liian raskaaksi tai taloudellisesti epävarmaksi verrattuna nykyiseen malliin.

Säännöskohtaiset huomiot: ammattikorkeakoululaki

SAMOK pitää myönteisenä sisällyttää ammattikorkeakouluasetuksen mukainen liite terveydenhoitajien ja kättilöiden laillistamisen tunnistamiseksi kansainvälisessä käytössä. Automaattinen ammattipätevyyden tunnustaminen EU-alueella ja kansainvälinen vertailukelpoisuus on otettu esityksessä perustellusti huomioon.

Uudistuksessa, jossa kättilökoulutus eriytetään sairaanhoitajatutkinnon jälkeen suoritettavaksi erilliskoulutukseksi, on varmistettava, ettei kättilötyön vaatima syvälinen kliininen osaaminen ja pitkäjänteinen ammatillinen kasvu jää liian ohuiksi. Koulutusjärjestelmässä tulisi säilyttää mahdollisuus suunnata osaamista kättilötyön vaatimuksiin jo sairaanhoitajaopintojen aikana, esimerkiksi harjoitteluvaihtojen ja vapaasti valittavien opintojen kautta. Osaamistason varmistaminen edellyttää, että koulutuspolku muodostaa ehjän pedagogisen kokonaisuuden, jossa alakohtaiset näkökulmat huomioidaan saumattomasti perusopinnoista erikoistumisvaiheeseen.

Säännöskohtaiset huomiot: opintotukilaki

SAMOK suhtautuu myönteisesti ensihoitajakoulutuksen 240 opintopisteen tukikuukausien mitoittamiseen. Esitetty 39 tukikuukautta vastaisi laskennallisesti 4,5 vuoden opintoja (39 kk). Tämä mitoitus ottaisi huomioon tutkinnon pitkittymisen 4 vuodesta tilanteissa, joissa ensihoitajakoulutuksen yhdistelmästä erilliskoulutukseen koituisi puolen vuoden kokonaistutkintoajan venyminen, mihin on perusteltua varautua.

Sen sijaan SAMOK on huolissaan kättilökoulutuksen opintotukioikeuden riittävydestä uudessa rakenteessa. Koska kättilökoulutus muodostuu jatkossa kahdesta osasta (sairaanhoitaja 3,5 v + erilliskoulutus 1,5 v), opintojen kokonaiskestoksi tulee 5 vuotta. Opintotukilain muutoksen toimeenpanossa on varmistettava, että mikäli opiskelija on käyttänyt sairaanhoitajaopintoihin enimmäismäärän tukikuukausia, hänellä on oltava täysimääräinen oikeus erilliskoulutuksen 22 tukikuukauteen ilman, että korkeakouluopintojen kokonaistukiaika (ns. kokonaisopintotukiaika) estää tuen myöntämisen.

SAMOK pitää erittäin kannatettavana linjausta, jossa kättilökoulutuksen (sairaanhoitaja + kättilö) opintolainahyvityksen suoritusajan aikaraja asetetaan 5,5 vuoteen (5 vuotta opintoja + 0,5 vuoden jousto). Tämä on parannus nykytilaan ja tunnustaa realistisesti kättilökoulutuksen vaatiman laajan työmäärän. On välttämätöntä, että lainsäädäntö tunnistaa opintokokonaisuuden pidentymisen ja takaa opiskelijalle oikeuden hyvitykseen täysimääräisenä koko ajalta. On kuitenkin huomioitava, että yhden lukukauden (0,5 v) joustovara on haavoittuva, kun kyseessä on kahden erillisen koulutuksen ketju. Mikäli opiskelija valmistuu sairaanhoitajaksi, mutta joutuu odottamaan kättilökoulutuksen alkamista esimerkiksi korkeakoulun haku- tai aloitusajankohdista johtuen, joustovaraa kuluu ilman opiskelijan omaa syytä.

SAMOK esittää harkittavaksi, että siirtymävaiheen mahdolliset hallinnolliset viiveet luettaisiin hyväksyttäväksi syiksi suoritusajan pidentämiselle samoin perustein kuin opintotukilain nykyiset pidennysperusteet. On varmistettava, ettei saumatonkaan opintopolku katkea lainahyvityksen osalta byrokraattisiin viiveisiin kahden tutkinto-oikeuden välillä.

Lisäksi on huomioitava, että kättilöksi valmistuva olisi eriarvoisessa asemassa AMK-tutkinnosta valmistuvan kanssa, koska tukikuukausia ei olisi enää käytettävissä ylempää korkeakoulututkintoa (YAMK tai maisteri) varten. SAMOK on ehdottanut opintotukikuukausien kokonaismäärän lisäämistä 10 tukikuukaudella vastaamaan alemman ammattikorkeakoulututkinnon ja YAMK-tutkinnon yhteenlaskettuun tavoiteajan pituuteen. Tämä vaihtoehto olisi perusteltua harkittavaksi erityisesti nyt, kun nykyesityksessä ei ole edistetty kättilökoulutuksen uudistamista YAMK-tutkinnoksi, mikä voi heikentää kättilökoulutuksen houkuttelevuutta.

Muita huomioita

Kokonaisuudessaan SAMOK kokee uudistuksen suunnan oikeaksi ja näkee sen tehokkaampana tapana päällekkäisen koulutuksen purkamiseen kuin esimerkiksi valmisteilla oleva tutkinto-oikeuksien rajoitus. Kaksoistutkintouudistus osittain nojaa jatkuvan oppimisen mukaiseen kouluttautumiseen myöhemmässä uran vaiheessa, mikä on kannatettavaa erilliskoulutusta hyödyntävien moninaisuuden huomioiden. Tähän myöhemmin uralla tai työelämän yhteydessä kouluttautuva ryhmä on kuitenkin alttiimpi jatkuvan oppimisen edellytysten heikennyksiin, jotka voivat näkyä tavoitteiden saavuttamisen aikataulussa. Aikuiskoulutustuen poistuminen on heikentänyt merkittävästi alanvaihtajien ja täydennyskouluttautujien asemaa, mikä vaikuttaa sairaanhoitajakoulutuksen suorittaneen mahdollisuuteen kouluttautua työn ohessa. Ilman riittäviä toimeentulon tukimuotoja, polku voi jäädä vain harvojen ulottuville, eikä siten edistäisi tavoitetta sosiaali- ja terveystalouden ammattilaisten lisäämisestä.

SAMOK kannustaa opintotukikuukausien kokonaismäärän tarkasteluun, mikä nousee ajankohtaiseksi kaksoistutkintouudistuksen myötä, sillä esitetyt erilliskoulutukset pidentävät opiskeluaikoja ja lisäävät käytettyjen opintotukikuukausien määrää.

Helsingissä 5.3.2026

Helena Maijanen
Puheenjohtaja

Vellu Taskila
Toiminnanjohtaja

Lisätietoja:

Samuli Leppämäki
Korkeakoulupolitiikan erityisasiantuntija
samuli.leppamaki@samok.fi
044 902 8852